

LIBRIS

We know
books

ANDREI CODRESCU

FEMEIA NEAGRĂ
A UNUI
CULCUȘ DE HOȚI

Prefață: Ruxandra Cesereanu

– Ediția a doua –

EDITURA VINEA
BUCUREȘTI 2023

Prefață:
CARTEA ÎNCUIBATĂ,
de Ruxandra Cesereanu / 11

Notă asupra primei ediții, din 2007,
de Nicolae Tzone / 21

Notă asupra prezentei ediții, din 2023,
de Nicolae Tzone / 23

FEMEIA NEAGRĂ
A UNUI CULCUȘ DE HOȚI / 27
CÎND RACII MOR
SE CRAPĂ MAREA ROȘIE / 30
PIERDEREA ZAHĂRULUI:
VINEREA PATIMILOR / 31
POATE / 32
STRIGĂTUL / 33
La VETTA / 34
VETA / 35
O CHESTIE TARE / 37

	FRICA / 38
	ERA VANG/ 39
	MARMORA / 40
	NU / 41
	DACĂ / 42
	ÎNTR-O ZI / 43
	PACE / 44
	WISE / 45
	SALMÔ / 46
	ACUM / 47
	TRADIȚIE / 48
	CASCĂ VECHĂ / 49
	*** [O, ÎNFÎRȘIT!...] / 50
	RETRAGEREA DIN RUSIA / 51
	CRĂCIUNUL / 52
	AZI NOAPTE / 53
	AMINTIREA MEA / 54
	FUGĂ BACH / 55
	PĂMÎNTUL / 56
	AFACERI (I) / 57
	AFACERI (II) / 58
	DOMNULUI / 59
	DICȚIONAR / 60
	UN CERCIO D'ASSOLUTO / 61
	RETRAGERE / 62
	POVERA CREATURA / 63
	RUGĂ / 64
	DARURI / 65
	NOAPTE DUPĂ 33 / 66
	CASA / 67
	VESELIA / 68
	VISUL LOR / 69

	STRIGĂTUL / 71
	STUPII / 72
	DINCOLO / 73
	TREBUIE / 74
	LEGE / 75
	MARI DIMINUTIVE / 76
	EA / 77
	VÎNĂTORI ȘI MIGRAȚII / 78
	LIBERAZIONE / 79
	BRUSC / 81
	BLUES / 82
	ȘI TU / 83
	SĂGEATĂ / 84
	ALLA MADONNINA / 85
	CU VÎNTUL / 86
***	[TRĂIASCĂ CURPENUL JAPONEZ...] / 87
	7 SCENARII ANESTEZE PENTRU ARSURA CURBĂ A UNUI ÎNCEPUT DE LEGE SOCIALĂ / 88
	AL DOILEA SCENARIU / 93
	TREFLĂ / 95
	PENTRU PROTECȚIE / 96
	NU LUNG / 97
	AERUL POARTĂ CAPRE SĂLBATICE / 98
	PROBLEMELE GENERAȚIEI MELE SÎNT ÎNTR-UN TRANZISTOR / 99
	CONCEPTUAL / 101
	COTIDIANĂ / 103
	DRUM / 104
	ÎN CASA MEA / 105
	DE ANGELUS / 106

DE DISPARITIONE ANGELORUM / 107

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE / 108

1942 + 22 = 1966 / 109

PENTRU UN OM / 110

GRAMATICĂ / 111

MARELE LAC / 112

DACĂ AȘ ȘTI / 113

PRIMĂVARĂ / 114

CER (VERB) / 115

SARE / 116

DE NOIEMBRIE / 117

NUMAI DESPRE CULORI / 118

PENTRU CĂ RESPIRĂM / 119

NOAPTE / 120

DE LUCRU! / 121

SOLUL / 122

FRATELE LUI ANASTOS / 123

VOIAJ / 124

DESCÎNTEC / 125

RĂSPUNS / 126

SCRISOARE DE PĂCAT / 127

[FEMEIA NEAGRĂ

A UNUI CULCUȘ DE HOȚI...]/ 128

FEMEIA NEAGRĂ

A UNUI CULCUȘ DE HOȚI

Ediție anastatică / 131

La 19 octombrie 2006, Andrei Codrescu din Baton Rouge, Louisiana, primește un neobișnuit email de la David Faulds, bibliotecar la secția Cărți Rare de la Universitatea Emory din Atlanta. Acesta îi relatează că a găsit într-o carte italienească de poezie, *L'alito eterna* – semnată de Renata Pescanti Botti, un volum inedit de poeme scrise în românește de Andrei Codrescu, prin 1966, direct și pe cartea italienei. Solicitat cu destulă curiozitate să spună povestea respectivelor poeme românești, scrise cu patruzeci de ani în urmă (!) în cartea Renatei Pescanti Botti, faimosul Andrei Codrescu din zilele noastre face un efort de memorie, uimit el însuși de hazard și de ciudata întâmplare aproape borgesiană: cartea italienei fusese achiziționată la Roma, în 1966, în drumul de emigrant al tânărului Codrescu (plecat din România în 1965). Iritat de poemele insipide din *L'alito eterna*, rebelul Codrescu se apucase să își scrie propriile lui poeme peste cele oficiale (ale italienei), fiind, fără să știe la acel ceas, unul din pionierii manuscriselor intertextuale, după formula *mise en abîme* (dar într-o formă inedită, după cum se va vedea), cunoscute astăzi sub formula de *bookart*. Iată, prin urmare, istoria unui semi-policier extrem de captivant!

În drumul spre America, țara finală de destinație (dar trasă la sorți, pare-se), Andrei Codrescu ia cu sine cartea în care își scrijelise poemele. Astfel că o parte din texte sînt scrise la Roma, altele, la Detroit. În tot cazul,

textele de acum sînt înrudite cu cele publicate în volumul *Instrumentul negru* de-abia în 2005, tot la patruzeci de ani (!) de la scrierea lor (la Editura Scrisul Românesc din Craiova). Iar titlul este și el întrucîtva înrudit, dar mult mai tactil și senzual: *Femeia neagră a unui culcuș de hoți*. Traseul cărții este și el precizat la un moment dat: Roma-Detroit-Amen. Întrebîndu-l pe Andrei Codrescu ce va să însemne acel „Amen” final, am aflat că rostul respectivului cuvînt a fost și este acela de Dixit, Gata, Kaput, Am încheiat, Atît a fost!

Tînărul Codrescu scrie încă în românește din 1965 pînă în 1970, cînd își va schimba limba de creație, optînd pentru engleza-americană, fapt materializat de primul său volum de poezie – *Licence to Carry a Gun*. Momentul (anul) în care renunță la cartea Renatei Pescanti Botti (pe care o donează, o uită undeva sau pur și simplu o abandonează) și la propriul său manuscris încuibat în cartea italienei nu este lămurit, autorul însuși nemiaducîndu-și aminte. Cert este că respectiva *bookart* (Pescanti Botti & Codrescu sau, mai degrabă Codrescu făcînd abstracție de Pescanti Botti) ajunge în 2006 în mîinile iscusitului bibliotecar David Faulds, care declanșează, practic, redescoperirea acestui minunat manuscris închis într-o sticlă, ca să folosească o metaforă măcar minimală. Pe prima pagină ni se precizează de altfel, de parcă ar fi vorba despre textul unui naufragiat: „ANDREI CODRESCU a făcut poezii în această carte”. Iar tînărul rebel este chiar un astfel de naufragiat, refugiat și emigrant evadat din România (chiar dacă nu din închisori și lagăre, ci din marele țarc de sîrmă ghimpată): astfel că textul său este, pe de o parte, o primă lecție de libertate lingvistică (fără autocenzură), iar pe de altă parte rămîne un soi de epistolă totuși de dragoste (neîmpărtășită) față de țara părăsită.

Andrei Codrescu primește mesajul de la bibliotecarul „borgesian” al Universității Emory (pe care însă, în cheie simbolică, poetul o percepe onomastic ca fiind M-Emory, Memorie) din Atlanta la scurtă vreme după ce

UBRIS | We know books

fusese încoronat în România (în septembrie 2006) cu cel mai cunoscut premiu literar acordat unui scriitor „străin” – premiul Ovidius. Cu marele premiu românesc al exilului, cum s-ar spune, și care purta, nu în zadar, numele unui celebru exilat, fapt deloc hazardat. Astfel încît Andrei Codrescu a resimțit premiul cu pricina și contactul cu fostul său manuscris uitat în cartea altcuiva, dar regăsit prin intermediul bibliotecarului David Faulds, ca pe o reîntoarcere la rădăcini, ca pe un pod între el și țara părăsită odinioară. Simplă coincidență este limpede că nu a fost, ci un fascinant joc al destinului! „Străinia” lui Andrei Codrescu, dacă o putem numi astfel doar între ghilimele, este și a fost, însă, nu într-un tot reală, ea fiind perturbată benefic de faptul că poetul începuse să scrie de oarecare vreme din nou în românește: în septembrie, chiar în cadrul festivalului „Zile și nopți de literatură”, Codrescu scrie la fața locului un poem despre întoarcerea acasă a exilatului Ovidiu, în care se autoproiectează cathartic (pentru că este vorba despre un Ovidiu postmodern *made in Romania!*); iar în octombrie 2006, prin email, comite, alături de autoarea acestor rînduri care îl provoacă să delireze într-un amplu poem de șaptezeci de pagini, textul *Submarinul iertat*, publicat în vara lui 2007 de către Editura Brumar.

Așa cum sună și titlul acestei prefețe, cartea de față este una *încuibată*: o carte care cuibărește (care își pregătește culcușul pentru puii ce se vor naște), pe de o parte, și o carte care devine cuib. O carte care își este sieși cuib, chiar dacă și-a găsit sălașul prin intermediul altei cărți, al unei străine. Conținuturile cărții de poezie a Renatei Pescanti Botti nu au funcționat deloc, întrucît textele respective sînt declarate a fi nule de către rebelul Codrescu (și așa și este, cartea fiind alcătuită din versuri fățiș fade). De aceea *Femeia neagră a unui culcuș de hoți* este o carte încuibată în ea însăși.

Femeia neagră a unui culcuș de hoți este o *bookart* nu doar în ceea ce privește maniera de palimpsest în care, tehnic, este realizată (poemele lui Andrei Codrescu inserate în cartea mediocră a poetei Pescanti Botti, pe care o regenerează astfel, infuzînd-o cu viață și artă), ci și grafic. Pentru că rebelul Codrescu graffitează cu aplomb cartea italienei. Unele desene sînt simple scrijelituri ori întărituri de litere și cuvinte, altele sînt imagini de sine-stătătoare, figurative și non-figurative, ca într-un abecedar cu un alfabet ciudat (demn de o chimie poetică). Avem de-a face cu portrete stilizate de bărbați și femei, măști, grafii ironice, parodice, ludice ori, dimpotrivă, serioase. Graffitiurile pe hîrtie ale tînărului Codrescu au, totuși, în general, un sens de tandră ironie și de amuzament. Este vorba despre o „Andreiada” (cum sugerează para-autorul pe pagina de gardă), adică de o cruciadă burlescă, în care liniile întărite (ce apar rar) sînt bune însoțitoare ale unor chipuri subțirate, de iluminați, măscărici transfigurați sau asceți uimiți (și lista poate continua). Apar, cînd și cînd, o pagodă lunguiață, plante distincte, un cap cu opt ochi, o mînă uriașă cu patru degete etc. Există și cîteva desene cu aer sexual: se mizează pe o stilizare infantilă, pe contorsionarea schițată a unor trupuri (se pedalează pe variații ale cercului, în principal). Pe de altă parte există imaginile non-figurative, unde desene geometrice combinate în manieră intenționat infantilă pur și simplu demolează poemele mediocre ale Renatei Pescanti Botti. Unele desene seamănă cu cele din *Micul Prinț*, minunata carte a lui Antoine de Saint-Exupery. Altele par să fie înrudite cu cele produse cîndva de atipicul supraréalist Juan Miró. Uneori, peste poemele italienei este scris un singur cuvînt uriaș (LENIN, de pildă). Nu este vorba despre masacrul unei cărți, cititorul să nu aibă asemenea temeri: ceea ce face Andrei Codrescu este să

UBRIS | We know books
alchimizeze cartea deloc alchimică a poetei Pescanti Botti. Să o preschimbe, de-abia prin acest palimpsest programatic și progresiv, în artă.

Firește, toate aceste graffiti nu sînt capodopere, dar nici nu aspiră să fie așa ceva. Ele sînt un soi de picioroange simpatice pentru poetul care scrijelește de zor pe cartea italienei, jucîndu-se. Imaginile sînt prezente pînă la pagina 123, iar ultimul poem în limba română este scris la pagina 115 (pentru exactitate, precizez următoarele: cartea Renatei Pescanti Botti conține poeme pînă la pagina 224, cărora li se adaugă încă douăzeci și trei de pagini de oțioasă analiză literară).

Cutia cu chibrite a lui Picasso

Titlul *Femeia neagră a unui culcuș de hoți* este o momeală pentru cititor. Asemenea cîntăreței chele a lui Eugen Ionesco, nici femeia neagră a unui culcuș de hoți nu există neapărat în chip tranșant, ci este mai degrabă o fantasmă suspendată, care poate bîntui chiar fără să fie materializată ori numită (deși ipostazele femeii brune și misterioase nu sînt absente). Sub titlul strecurat de Andrei Codrescu în cartea poetei Pescanti Botti există, apoi, o precizare a jocului prestat de cel de-al doilea autor, întrucît ni se spune că este vorba despre o „linie paralelă de Andrei Codrescu”. De ce o „linie paralelă”? Pentru că numele autoarei, pe pagina de gardă, este șters, al doilea autor scriind peste numele răzuit al italienei cuvîntul „zero”. Astfel, cartea primară, inițială, este catalogată drept o carte ratată de poezie, pe care tînărul Codrescu vrea să o reinvestească cu propria-i poezie.

Poemul care poartă titlul volumului începe învăluitor, amplu, chiar parțial whitmannian, ca și cum para-autorul și-ar asuma un gest întemeietor, genezic: „Condu-mă noapte în afara Dumnezeuului hîrtiei mele / acordă-mi

clipa albă a amestecului de sexe / cîntă în faldurile șoldului meu / dacă ai trompeta faima și publicul necesar”. Ceea ce este fermecător la această carte încuibată ori cuibărită este prospețimea imaginilor (care par să fi fost transcrise azi, și nu în urmă cu patruzeci de ani), apoi ironia, tandrețea, asocierile inedite, dar și sfișierea. Privirea, viziunile, percepțiile par să fie ale unui sceptic revoltat, dar care nu și-a pierdut capacitățile sinestezice și preferința de a scobi în obscuritate. Pe de altă parte nu este vorba despre o lume perfectă, ci despre una pe jumătate bolnavă din cînd în cînd, marcată de „păduchi lăuntrici” care, însă, nu împiedică desfășurarea unei frenezii cvasi-dionisiace (înrudită cu aceea din volumul *Instrumentul negru*). Este o lume hibridă și confuză, situată între asceză („un maldăr de bătrîne agățate de funia de usturoi a aceleiași rugăciuni”) și corupția terestră, între spirit și consumerism, unde pînă și pîinea (noastră cea de toate zilele) poate fi vinovată. Ce ar putea salva această lume? Numai și numai vizionarismul poetic, pe care Andrei Codrescu îl desfășoară în trombe scintilante. Personajele sale himerice visează pisici verzi și au percepții neobișnuite asupra gheții („are un cap de uliu și unul de măslină / îndelung rîvnită într-o salată inabordabilă” – *Într-o zi*). Uneori, visele sînt prea pline de pălării (după cum ni se precizează), drept care personaje ciudate erup în poeme: „un fel de polițai dintr-un cartier rău famat al Babilonului” sau dervișii care „mănîncă zahăr ciupindu-se de sîni” (*Casă veche*); walkiria care „scapără un pian alb cu nebuni greșiți” (*fugă Bach*), dar și obiecte aproape magice precum „cutia cu chibrite a lui Picasso regăsită în cenușa verticală a măceșului dulce” (*Daruri*); apoi „un mic diavol într-un as de treflă, cu un lanț de aur pe burtă” (*Casa*) sau acel „colecționar de voci / înalt slab cu ochelari ca un sac plin de pîini stereofonice pe spate” (*Strigătul*), „gînditori ruși cu pardesie din ziare” (*Săgeată*); apar inclusiv un Dante „în fruntea unei procesiuni de homoflorali” (*De dispartitione angelorum*) și un Hitler scatologizat!

Bîntuie prin poeme un vag aer de deșertăciune a deșertăciunilor, în care lucrurile sînt desuete, fade ori dure și pestilente; alteori, dimpotrivă, funcționează o veselie dementială, în care nimic nu mai contează (sau cel puțin avem de-a face cu aparența că nu mai contează). De aceea, unele poeme poartă amprență pro-avangardistă, ca niște flashuri cu iz de proverb absurd. Iată, de pildă, poemul *Dicționar* – „Vacă: adevăr blindat de osul căprui al duhului calului tău / asociat cento per cento la mașinile de scris / animal în rugăciune perpetuă, găsit în albia unui rîu cu comori, / amestecat între efigii de regi și centuri de castitate, toate de aur”; sau poemul *Rugă* – „Rugă să se umple cu păr farfuria cu macaroane a celui rău vis-à-vis de mine / rugă de măgar umflat cu moara dintîi a lui Noe / regăsirea are întotdeauna un aer de premiu senzațional speriat cu un pistol de apă / și farfuria lui va fi mîncată toată fiu și tată. / Rugă.”

Pe de altă parte, există o intenționalitate provocatoare care mizează pe o artă poetică personală, dar și a unei virtuale generații. Mă refer aici la amplul poem (fluviu) *7 scenarii anestezice pentru arsura curbă a unui început de lege socială*, dar și la alte texte; de pildă în *problemele generației mele sînt într-un tranzistor* apar porunci simili-suprerealiste în care face figurație tocmai Allen Ginzberg (numele acestuia este scris cu z, nu cu s): „pe Allen Ginzberg să nu-l lăsați să iasă / înainte de a spune de trei ori / generația noastră e un tranzistor”.

Este schițat, așa cum spuneam deja, posibilul program al unei noi generații al cărei instrument este provocarea: „umanitatea noastră totală ar avea ca rezultat / creșterea unei generații multicolore cu principiile plasate antispermatic / cu sedii oficiale în WC-urile publice / și cu călătorii înlăuntrul numelor de bucătari” (*Conceptual*).

Gesturile de revoltă (oprirea trenului în stepele Asiei, spargerea farfuriilor – a se vedea poemul *Aerul poartă capre sălbatice*) sînt, de aceea, firești. Este manifestă și tendința de a problematiza sexualitatea

extravagantă, prin androginie, homosexualitate, lesbianism, toate acestea alcătuind tot o formă de căutare.^{ks}

Există, apoi, în cartea încuibată *Femeia neagră a unui culcuș de hoți*, și o dimensiune sau măcar o alură politică: popoarele sînt vinovate pentru că nu se revoltă sau, dimpotrivă, pentru că sînt condiționate de explozibili insidioși. Un fragment scelerat și elocvent (precum un cîntecel țicnit, mimat a fi comis de un retardat) avem în poemul *Dacă*: „Lenin și-a pierdut cămașa / Stalin cravașa / Eu pe Natașa / tra-la-la-la/ etcetera”. Miza meditativă etic este, însă, deloc întîmplătoare, precum în remarcabilul poem *Retragerea din Rusia* (care transcrie transparent tema exilului, a înstrăinării): „Retragerea are forma crudă a arderilor de vrăjitoare / un bun miros de carne friptă și de sulf. / Pădurii îi revine un mare regizor în filmul acestei retrageri forțate / și brusc o amintire se umple de furnici. / Dă-mi trenurile Hamlet și sfîntul dans al gurii / pe marea fără țintă a prînzurilor tale”. Exilul este concentrat în amintire, nu orice fel de amintire, ci una care „topește grăsimea unui porc tăiat pe zăpadă / și trage la sorți cu Dumnezeu coada porcului tăiat pe zăpadă” (*Amintirea mea*).

Alteori, este biciuită limba de lemn și cuvintele ei specifice precum cuvîntul pace, o „grasă vestală adormită pe un foc stins de mult / eu ți-aș aprinde vreo două mituri la căpătîi / dacă nu mi-ar fi într-adevăr rușine / de chiloții scurți ai zeițelor care circulă în acest gen de adevăruri” (*Pace*). Un poem minunat (*Visul lor*) este visul insectelor dizgrațioase (purici, păduchi, ploșnițe), care vizualizează o Moscovă înzăpezită și alexandrină (așa cum nu era deloc Moscova sovietică).

Este intuibilă, în anumite poeme, și un oarecare abur al terorii din țara părăsită; interesant este faptul că nu doar țara abandonată (și nenumită, dar transparent prezentă prin țuică, mămăligă și alte ingrediente care apar sporadic) este bolnavă, ci întreaga lume are ceva maladiu, subteranele riscînd să copleșească suprafața. Lumea este viciată și violentă, iar

LIBRIS | We know books
perspectiva este aceea a unui proto-hippy, beatnic anti-războinic: „Europa ca o conservă de pește / și America ca o groapă de mațe” (*De lucru!*). Iar beatnicul acesta știe că doar caii albi ar putea fi sanctificați.

Nu lipsește din această carte întru totul specială autoportretul lucrat cu bisturiul din succintul, dar emblematicul poem *Sare*: „Părinții mei au purtat banderolă pe mână / și pe mine în pînțece. / Aș fi preferat să fie invers. / Azi aș fi știut la ce să mă opun și ce să iubesc”. Ce altceva aș mai putea spune decît: ce nenoroc pentru literatura română că Andrei Codrescu a emigrat în America și ce noroc pentru America primitoare și ofertantă că Andrei Codrescu a ajuns să scrie în limba engleză! Și, în sfîrșit, ce șansă nesperată că îndemînaticul bibliotecar David Faulds a găsit manuscrisul încuibat al lui Andrei Codrescu și a putut să îl redea cititorilor și lumii!

Ruxandra Cesereanu